

Δουλεύοντας με πρόσφυγες και μετανάστες για την ισότητα των φύλων και την πρόληψη της βίας

Πρότυπα Ποιότητας FOMEN

Πρόληψη της έμφυλης βίας, δουλεύοντας με άνδρες
πρόσφυγες και μετανάστες (REC-RDAP-GBV-AG-2018 –856614)

Απρίλιος 2021

Η σύνταξη έγινε από τους Elli Scambor, Marc Gärtner & Moritz
Theuretzbacher

με τη συνεισφορά των Dean Ajduković, Silvia Amazzoni, Martina Čarija,
Heinrich Geldschläger, Marianne Hester, Álvaro Ponce, Despina Syrri,
Daliah Vakili και Emma Williamson

Αυτή η έκδοση έχει δημιουργηθεί με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος Δικαιωμάτων, Ισότητας και Ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης αριθ. 856614. Το έργο συγχρηματοδοτείται στην Αυστρία από την Επαρχία της Στυρίας - Κοινωνικές Υποθέσεις, Εργασία και Ένταξη και συγχρηματοδοτείται στο Κροατία από το κυβερνητικό γραφείο συνεργασίας με ΜΚΟ.

Το περιεχόμενο αυτής της έκδοσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της ομάδας του έργου FOMEN και δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να ληφθούν υπόψη οι απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του κυβερνητικού γραφείου συνεργασίας με ΜΚΟ στην Κροατία και την επαρχία της Στυρίας - Κοινωνικές υποθέσεις, εργασία και Ενσωμάτωση.

Εισαγωγή

Το FOMEN επικεντρώνεται σε καινοτόμες προσεγγίσεις για την πρόληψη της έμφυλης βίας δουλεύοντας με μετανάστες και πρόσφυγες άνδρες. Η παρούσα ανάλυση συγκεντρώνει ποιοτικά πρότυπα που αφορούν στην εργασία που σχετίζεται με το φύλο και τη διαπολιτισμική προσέγγιση στην πρόληψη της βίας. Η διεπιστημονική ομάδα του έργου στις έξι χώρες εταίρους του FOMEN μαζί με εμπειρογνώμονες, αξιολόγησε τις ανάγκες και τους πόρους και εντόπισε βέλτιστες πρακτικές σχετικά με την έμφυλη βία – εργασία για την πρόληψη με μετανάστες και πρόσφυγες άντρες με λαμβάνοντας υπόψη τα υπάρχοντα προγράμματα βέλτιστων πρακτικών σε όλες τις χώρες εταίρους, καθώς και την ανάλυση αναγκών και πόρων του FOMEN. Βάσει αυτών των πληροφοριών, η ομάδα του FOMEN ανέπτυξε τα ακόλουθα ποιοτικά πρότυπα για προγράμματα ευαίσθητα προς το φύλο και προγράμματα πρόληψης της έμφυλης βίας και δημιούργησε εγχειρίδια για την εργασία με πολλαπλασιαστές και για την εργασία με άνδρες ([FOMEN website](#))

Το έργο FOMEN στοχεύει σε μια ευρύτερη κατανόηση των προϋποθέσεων σε ό,τι αφορά την εργασία με άνδρες μετανάστες πάνω σε αυτό το θέμα, οι οποίοι πιθανόν έχουν βιώσει διαφορετικά είδη ρατσισμού και βίας.¹

«Το πρόγραμμα παρέμβασης/εκπαίδευσης του έργου FOMEN έχει ως στόχο την εργασία με άνδρες μετανάστες και πρόσφυγες με τη μορφή σεμιναρίων προσανατολισμένων στον διάλογο, για να ενθαρρύνει αλλά και να αμφισβητήσει τον προβληματισμό τους σχετικά με τα θέματα που αφορούν τους έμφυλους ρόλους, την αυτο-φροντίδα, τις κοινωνικές σχέσεις, την πρόληψη της βίας και τη φροντίδα που αφορά τις αρρενωπότητες. Αυτά τα εργαστήρια θα πραγματοποιηθούν σε διάφορες γλώσσες με διερμηνείς και θα διεξαχθούν μέσω πολιτισμικά ευαίσθητων μεθόδων».

Ένας από τους πιο σημαντικούς στόχους του FOMEN είναι να προετοιμάσει τους εκπαιδευτές να εργαστούν με ομάδες ανδρών που έχουν βιώσει εμπειρίες μετανάστευσης και πιθανότατα ρατσισμό και βία. Σε συνεργασία με εκπαιδευτές, αυτοί οι άντρες θα πρέπει να βρουν τρόπους να επεξεργαστούν εποικοδομητικά αυτές τις εμπειρίες και να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους, να ενισχύσουν τα θετικά πρότυπα επίλυσης συγκρούσεων προκειμένου να μπορούν να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην πρόληψη της βίας οι ίδιοι, εάν είναι δυνατόν.

¹Στην Ευρώπη, υπάρχει μια κακή παράδοση που είτε αγνοεί το ρατσισμό είτε τον απορρίπτει ως περιθωριακό φαινόμενο, καθώς η πλειοψηφικά λευκή κοινωνία της δεν επηρεάζεται. Πρέπει να σημειωθεί ότι τη στιγμή σύνταξης αυτού του εγγράφου, ένα παγκόσμιο κίνημα ενάντια στο (συστημικό) ρατσισμό αναπτύσσεται μετά τη δολοφονία του Αφροαμερικανού Τζορτζ Φλόιντ. Οι επόμενοι μήνες και έτη θα πρέπει να μετρηθούν σε σχέση με το εάν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί ο ρατσισμός με κριτικό τρόπο στα προγράμματα εκπαίδευσης και έρευνας, σε μεγαλύτερο βάθος και με συνέχεια.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων με άνδρες μετανάστες για να διασφαλιστεί η κατάλληλη εφαρμογή τους.² Για το σκοπό αυτό, φαίνεται απαραίτητο να αναπτυχθούν σαφή ποιοτικά κριτήρια για διάφορες πτυχές αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων:

Πολιτική Ευαισθητοποίηση της Προσέγγισης

Αναστοχασμός των Δομών Ισχύος και των Δυναμικών

Σε γενικές γραμμές, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του FOMEN για την εργασία με άνδρες πρόσφυγες και μετανάστες, αντιμετωπίζει τρία βασικά κοινωνικά συμπλέγματα που αρθρώνονται με έναν εγκάρσιο και, σε κάποιο βαθμό, διατομεακό, τρόπο:

- φύλο /αρρενωπότητα
- εθνικότητα/μετανάστευση/ρατσισμός/διαπολιτισμικότητα
- βία

Αν και στην ενότητα «Ικανότητες εκπαιδευτών», θα περιγράψουμε περισσότερο τη διατομή μεταξύ αυτών των συμπλεγμάτων, είναι σημαντικό να σημειωθεί εδώ πώς σχετίζονται με την ισχύ και τις ανισότητες όσον αφορά τις ευκαιρίες και τους πόρους:

Ανισότητες φύλου και ηγεμονική αρρενωπότητα: Το σύστημα των φύλων χαρακτηρίζεται κυρίως από έντονες ανισότητες λόγω των παραδόσεων της πατριαρχίας. Οι κυρίαρχοι πολιτισμοί συνήθως διακρίνουν μόνο δύο φύλα και απορρίπτουν άλλες δυνατότητες σεξουαλικού αυτό-προσδιορισμού. Οι

² Η δομή εμπνέεται από τις οδηγίες του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δημοκρατική κουλτούρα και τον διαπολιτισμικό διάλογο: <https://rm.coe.int/a-model-of-the-competences-required-for-democratic-culture-and-intercu/16809940c3>.

άνδρες/η αρρενωπότητα ανατρέφονται σε αυτά τα δυαδικά συστήματα και διαθέτουν ισχυρότερους πόρους (πολιτική εξουσία, οικονομικό κεφάλαιο, κοινωνικό στάτους και συμβολικούς πόρους) από τις γυναίκες/θηλυκότητα.³ Ωστόσο, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι η απόκτηση του στάτους του «πραγματικού άνδρα» και η κυριαρχία συνοδεύεται από κόστος (όπως η ανάληψη κινδύνων, οι ανθυγιεινοί και μερικές φορές βίαιοι τρόποι ζωής). Τόσο το κόστος όσο και τα προνόμια ισχύος των ανδρών αντικατοπτρίζονται στις εκπαιδεύσεις (βλ. Messner 2000⁴).

Ρατσισμός και πολιτισμικές ανισότητες: Τα σύγχρονα εθνικά συστήματα και ο ρατσισμός κατασκευάζονται κυρίως με βάση τις βόρειες (ευρωπαϊκές) αποικίες ενάντια στον παγκόσμιο νότο⁵ (κυρίως Αφρικανοί, Άραβες, Ασιάτες και ιθαγενείς/πρώτα έθνη). Παρόμοια με το σύστημα φύλου (και ίσως ακόμη πιο ξεκάθαρα και με περισσότερη συνέπεια), τα εθνικά συστήματα ρατσισμού δημιουργούν καθεστώτα εξουσίας που διακρίνονται από λευκά προνόμια (μέσω πόρων, πολιτικής εξουσίας, κοινωνικής κατάστασης, πολιτιστικών και συμβολικών ηγεμονιών) και υποτίμηση και διάκριση των έγχρωμων ανθρώπων (φτώχεια, αδυναμία και μικρή εκπροσώπηση, αστυνόμευση και ποινικοποίηση, 'εξωτισμός', υποτίμηση κ.λπ.). Ενώ τα καθεστώτα των συνόρων αποκλείουν πολλούς έγχρωμους ανθρώπους από μέρη που παρέχουν περισσότερους πόρους και ασφάλεια, τα συστήματα πολιτισμικής αξίας θέτουν συστηματικά τη 'λευκή' πολιτιστική κληρονομιά υπεράνω των άλλων (Miles 1989⁶). Αυτά τα διαφορετικά επίπεδα αποκλεισμού, διακρίσεων και προνομίων ή υπερεκτίμησης και υποτίμησης, πρέπει να αντικατοπτρίζονται στα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Έμφυλη Βία⁷: Η διαπροσωπική βία και η σχέση της με το φύλο είναι περίπλοκα ζητήματα, και συχνά οι συζητήσεις κολλάνε και μπερδεύονται λόγω προβλημάτων εννοιολογικού πλαισίου και ορισμού. Όσον αφορά τους άνδρες και την έμφυλη βία (GBV), η σύγχυση είναι ακόμη πιο πιθανή και ένα καλό σημείο εκκίνησης είναι να παρέχουμε τους ορισμούς των εννοιών. Μια χρήσιμη κατηγοριοποίηση της βίας δόθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), ο οποίος διαφοροποιεί τη συλλογική, αυτοκατευθυνόμενη και διαπροσωπική βία (Krug et al., 2002)⁸.

³ Όσον αφορά την πολιτική εξουσία, η αρσενική κυριαρχία στην ηγεσία και την εκπροσώπηση είναι εντυπωσιακή, όπως και οι έμφυλες διαφορές στον πλούτο, το εισόδημα και τις εργασιακές ιεραρχίες στον οικονομικό τομέα. Για το κοινωνικό στάτους και το συμβολικό επίπεδο, η γλώσσα (όπως γενικευμένες αρσενικές δομές) και οι στερεοτυπικές ενδείξεις ισχύος είναι οι πιο σημαντικές (Pimminger 2012, Bergmann et al. 2013).

⁴ Messner, Michael (2000). *Politics of Masculinities. The Gender Lens, Vol.3.* UK: AltaMira Press

⁵ Dennis, R.M. (2004). "Racism". In Kuper, A.; Kuper, J. (eds.). *The Social Science Encyclopedia, Volume 2 (3rd ed.)*. London; New York: Routledge .

⁶ Miles, Robert (1989). *Racism*. Routledge.

⁷ Τα ακόλουθα βασίζονται στο Scambor, C. & Scambor, E. (2017). *Gender Based Violence and the Role of Men (Nasilje na podlagi spola in vloga moških)*. In: *Časopis za kritiko znanosti, Let. XLV, 2017, Številka 267. P.115-127.*

⁸ Krug, Etienne G., Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano (2002). *World Report on violence and health*. Geneva: World Health Organization .

Εστιάζοντας στη Διαπροσωπική Βία, η βία εναντίον συντρόφων και μελών της οικογένειας διακρίνεται από τη βία στη δημόσια σφαίρα, εναντίον γνωστών ή ξένων. Αυτή η ταξινόμηση είναι χρήσιμη για τη συζήτηση γύρω από το φύλο και τη διαπροσωπική βία, καθώς οι άνδρες και οι γυναίκες επηρεάζονται διαφορετικά από τη βία στη δημόσια σφαίρα σε σχέση με τη βίας στην οικιακή ή οικογενειακή σφαίρα. Και στους δύο τομείς, η πλειονότητα των βίαιων πράξεων διαπράττονται από άνδρες. Η παραδοσιακή φεμινιστική κατανόηση της βίας έχει τονίσει το γεγονός ότι πολλές γυναίκες υποφέρουν από τη βία των ανδρών, ειδικά (αλλά όχι μόνο) στα σπίτια τους. Η έμφυλη βία, όπως ορίζεται από την Hagemann-White (2008), περιλαμβάνει «...οποιαδήποτε παραβίαση της σωματικής ή διανοητικής ακεραιότητας ενός ατόμου, η οποία συνδέεται με το φύλο του θύματος και του δράστη και διαπράττεται από το δομικά πιο ισχυρό άτομο που εκμεταλλεύεται μια σχέση ισχύος» (Hagemann-White, 2008: 8, Ιδία μετάφραση⁹). Αυτός ο ορισμός είναι αρκετά ευρύς ώστε να καλύπτει ένα φάσμα βίαιων πράξεων μεταξύ και εντός των φύλων¹⁰. Χωρίς αμφιβολία, μια από τις πιο κοινές μορφές βίας που βασίζεται στο φύλο είναι η βία των ανδρών κατά των γυναικών συντρόφων τους - ένας τύπος βίας που συνδέεται στενά με μια συγκεκριμένη σχέση εξουσίας στην οποία οι άνδρες διατηρούν, αποκαθιστούν ή επιδεικνύουν τη δύναμη και την κυριαρχία τους στις γυναίκες. Αυτές οι διαφορετικές έννοιες της βίας πρέπει να γίνουν κατανοητές και να αντικατοπτρίζονται στις εκπαιδεύσεις.

Προσανατολισμός προς τη διαφορετικότητα και πολιτισμική ευαισθητοποίηση

Πέρα από τα προαναφερθέντα καθεστώτα εξουσίας, θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται και άλλες ιεραρχικές δομές και αποκλεισμοί: Ετεροκανονικότητα και ομοφοβία, ταξικές ιεραρχίες, κοινωνικές θέσεις που συνοδεύουν διαφορετικές ηλικίες και/ή ικανότητες κ.λπ. Όμως, η «διαφορετικότητα», αφορά επίσης, πέρα από τις διαφορετικές συστημικές σχέσεις και τις ιεραρχικές εξουσίες, τον πλουραλισμό των ανθρώπων όσο και των τρόπων ζωής: Η αντιμετώπιση της διαφορετικότητας «στοχεύει στην αναγνώριση και την εκτίμηση των ανθρώπων ανεξάρτητα από το κοινωνικό, εθνικό κ.λπ. υπόβαθρο, προέλευση, φύλο, σεξουαλικό προσανατολισμό, θρησκευτική σχέση ή πίστη, ηλικία, σωματικές ή πνευματικές ικανότητες ή άλλα χαρακτηριστικά».¹¹ Αυτό είναι ακόμη πιο σημαντικό στο διαπολιτισμικό και ποικιλόμορφο πλαίσιο της εργασίας με άνδρες μετανάστες. Αυτοί οι άνδρες είναι διαφορετικοί, έχουν διαφορετικές βιογραφίες και συστήματα πεποιθήσεων. Για να καταστεί δυνατή η επαρκής

⁹ HAGEMANN-WHITE, CAROL (2008): Vorwort. In Gewalt im Geschlechterverhältnis. Erkenntnisse und Konsequenzen für Politik, Wissenschaft und soziale Praxis, *Forschungsnetz Gewalt im Geschlechterverhältnis [GiG-net]* (ed.), 7 – 10. Opladen: Verlag Barbara Budrich.

¹⁰ Διαβάστε επίσης τον ορισμό της Έμφυλης Βίας από την ΕΕ:

https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en

¹¹ Eine Welt der Vielfalt e.V.: Diversity – was ist das? (<https://www.ewdv-diversity.de/diversity/diversity-was-ist-das/>)

και αποτελεσματική εφαρμογή του προγράμματος, αυτές οι διαφορές δεν πρέπει μόνο να εκτιμηθούν, αλλά και να επισημανθούν και όπου αυτό προκαλεί εκνευρισμό, θα πρέπει επίσης να συζητηθεί ανοιχτά.

Με βάση τα προσόντα και Πρότυπο

Αντί να εστιάσει μόνο στις ανάγκες (ή χειρότερα στα ελλείμματα και τις αδυναμίες) των συμμετεχόντων, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πρέπει να βασίζεται στα προσόντα και τους πόρους τους. Στόχος είναι η ενδυνάμωση τους, κάτι που λειτουργεί καλύτερα ενισχύοντας τη συνειδητοποίησή τους για τις δικές τους ικανότητες. Επομένως, μπορεί να εφαρμοστεί το μοντέλο που έχει ως βάση τα προσόντα τους των προσόντων τους όπως αναπτύσσεται στην Ανάπτυξη Κοινότητας Βάσει Προσόντων (Asset-Based Community Development - ABCD) που κάνει χρήση των δυνατοτήτων, των δεξιοτήτων και της εμπειρίας των ανθρώπων.¹² Αυτό το μοντέλο επιτρέπει μια πιο ολιστική προοπτική για τους άνδρες, δίνοντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να γίνουν εταίροι στην (σεξουαλική, έμφυλη, ομοφοβική και άλλη) πρόληψη της βίας. Επιπλέον, αυτό το μοντέλο δίνει στους άνδρες συμμετέχοντες την ευκαιρία και το χώρο να αναγνωρίσουν τις δικές τους ανάγκες. Η εμπλοκή ανδρών και αγοριών ως μέρος της λύσης σχετικά με την πρόληψη της σεξουαλικής και έμφυλης βίας, αποφεύγοντας την απεικόνιση τους ως πιθανοί δράστες, μπορεί να αποδώσει περισσότερες ευκαιρίες για θετικά αποτελέσματα.¹³ Μπορεί επίσης να ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να γίνουν ηγέτες ή/και πρότυπα στη κοινότητά τους και να μεταδώσουν μηνύματα με αξιόπιστο και αυθεντικό τρόπο.¹⁴ Σύμφωνα με τον Sufian (2015, όπως αναφέρεται σε Flood & Howson), οι πολιτισμικές δραστηριότητες, οι αθλητικές και άλλες πρακτικές και διασκεδαστικές δραστηριότητες ή τα εργαστήρια ζευγαριών μπορεί να χρησιμεύσουν ως καλά πλαίσια για την εμπλοκή των ανδρών στην πρόληψη της βίας.

Ιδιοκτησία και κίνητρο των συμμετεχόντων

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να προωθήσει την «ιδιοκτησία» του από τους συμμετέχοντες, γεγονός το οποίο τους δίνει την ευκαιρία να συμμετάσχουν στη διαδικασία και που ενθαρρύνει τα κίνητρά τους να συμμετάσχουν μέσω:

- του ομαδικού καθορισμού των στόχων,
- των επίπεδων ιεραρχιών και μιας δημοκρατικής, συμμετοχικής συμπεριφοράς,

¹² Πρβλ. Εργαλειοθήκη ABCD στη

διεύθυνση: <https://naaee.org/sites/default/files/whatisassetbasedcommunitydevelopment.pdf>

¹³ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την πρόληψη της βίας για άνδρες διαφορετικών εθνοτικών κοινοτήτων προσφέρει το πρόγραμμα RISE: "<https://www.lifepathsresearch.org/wp-content/uploads/Breaking-Free-from-the-Web-of-Violence.pdf>"

¹⁴ Όπως προτείνει ο Χάουαρντ (2014) για την κοινοτική εργασία και εκπαίδευση με Αφροαμερικανούς άνδρες (Black Male(d): Peril and Promise in the Education of African American Males)

- δίνοντας στους συμμετέχοντες πρωταγωνιστικούς ρόλους στη δυναμική του εργαστηρίου για να ενισχυθεί το αίσθημα ενδυνάμωσης τους,
- της συν-δημιουργίας του προγράμματος με την ομάδα-στόχο, προκειμένου να ενισχυθεί η ταύτιση τους με το πρόγραμμα και να προωθηθεί η βιωσιμότητα του.

Το αίσθημα της ιδιοκτησίας δεν συμβάλλει μόνο σε πιο βιώσιμα αποτελέσματα (βλ. παράγραφο παρακάτω) επιτρέποντας στους συμμετέχοντες να εφαρμόσουν τα μαθήματά που έχουν πάρει στις κοινότητες και στα περιβάλλοντά τους. Μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως κίνητρο για να παραμείνουν οι ωφελούμενοι παρακινήμένοι καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος, ακόμη και αν η ζωή τους συνίσταται από πολύ άγχος και πίεση (π.χ. όταν ζουν σε απομονωμένες κατοικίες μεγαλύτερων ομάδων αιτούντων άσυλο, όταν έχουν μόνο λιγοστούς οικονομικούς πόρους κ.λπ.).

Γενναίος χώρος και ασφαλής χώρος

Όπως επισημαίνεται παρακάτω (παράγραφος σχετικά με τις προϋποθέσεις πλαισίου), το περιβάλλον και η προσέγγιση του εκπαιδευτικού προγράμματος πρέπει να επιτρέπουν μια συμπεριφορά όσο το δυνατόν πιο ασφαλή για όλους τους συμμετέχοντες. Συνιστάται η καθιέρωση βασικών κανόνων μαζί με τους συμμετέχοντες για τη δημιουργία ενός γενναίου χώρου¹⁵ ώστε να ανοιχτούν και να συζητηθούν σχετικά και συναισθηματικά δύσκολα θέματα¹⁶. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις της προσέγγισης αλληλεπίδρασης που εστιάζει στο θέμα, «*οι ταραχώδεις και οι παθιασμένες συμμετοχές υπερισχύουν*» (Cohn 1975¹⁷) προκειμένου να διασφαλιστεί η προσοχή και η ικανότητα των συμμετεχόντων να ανοιχτούν.

Ικανότητες των Εκπαιδευτών

Εκπαιδευμένοι (έμπειροι) επαγγελματίες

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, η προσέγγιση απαιτεί διαμεσολαβητές υψηλής εξειδίκευσης, πολιτικά συνειδητοποιημένους και ευαίσθητους σε θέματα εξουσίας. Πρέπει να ενημερωθούν διεξοδικά για τα τρία βασικά θέματα της μετανάστευσης: ρατσισμός/διαπολιτισμικότητα, φύλο/αρρενωπότητα και βία/πρόληψη. Πρέπει επίσης να γνωρίζουν για τις σχέσεις μεταξύ αυτών των κατηγοριών και για τους διατομεακούς τρόπους ανάλυσης αυτών των σχέσεων. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γνωρίζουν πώς οι άνδρες, οι γυναίκες και οι τρανς άνθρωποι χρώματος επηρεάζονται

¹⁵ Για τη διάκριση μεταξύ των γενναίων και ασφαλών χώρων δείτε: Arao & Clemens (2013): <https://www.gvsu.edu/cms4/asset/843249C9-B1E5-BD47-A25EDBC68363B726/from-safe-spaces-to-brave-spaces.pdf>

¹⁶ Μπορείτε να μάθετε περισσότερα από πρωτοβουλίες που έχουν εμπειρία με γενναίους χώρους όπως.

¹⁷ Cohn, Ruth C. (1975). Von der Psychoanalyse zur themenzentrierten Interaktion. Von der Behandlung einzelner zu einer Pädagogik für alle. Stuttgart: Klett-Cotta

διαφορετικά από τη βία (και διαφορετικά σε σύγκριση με τους λευκούς). Πέρα από αυτό, η μετανάστευση, ο ρατσισμός και το νομικό καθεστώς ενός ατόμου αποτελούν πιθανό παράγοντα για την κατοχή (ή όχι) εξουσίας, κοινωνικών και οικονομικών πόρων, που αποτελούν καθοριστικό στοιχείο ευπάθειας/έκθεσης στη βία και πόρων επιβίωσης. Αυτό ισχύει για το φύλο (σκεφτείτε τα κενά στους πόρους, αλλά και στην έμφυλη κατάσταση των τρανς ανθρώπων*). Οι πολυ-επαγγελματικές ομάδες αποτελούν σαφώς πλεονέκτημα εδώ.

Οι συντονιστές πρέπει να (ανα)γνωρίζουν τις δικές τους πεποιθήσεις και προκαταλήψεις και να μπορούν να απομακρύνονται από αυτές και να επικεντρώνονται στην ομάδα και τη δυναμική της. Να εφαρμόζουν μια αμερόληπτη προσέγγιση και να αποφεύγουν τον στιγματισμό των ανδρών ως δράστες (και να γνωρίζουν τη σχετικά στενή σχέση της αρρενωπότητας και της βίας).

Η έμφυλη ευαισθητοποίηση είναι επομένως ποιότητα ζωτικής σημασίας των συντονιστών/μεσολαβητών/διευκολυντών.

Διαπολιτισμικές ικανότητες

Η διδασκαλία και η κατάρτιση ατόμων μικτού πολιτισμικού και εθνοτικού υποβάθρου είναι δύσκολη, ειδικά όταν διακυβεύονται συναισθηματικά και προσωπικά θέματα (όπως η βία και οι ταυτότητες φύλου). Είναι απαραίτητος ο αναστοχασμός των συστημάτων πολιτισμικών αξιών και των προκαταλήψεων, η αντιμετώπιση των διαφορών με σεβασμό, αποφεύγοντας επίσης την παγίδα του πολιτιστικού σχετικισμού (π.χ. δικαιολόγηση μοτίβων που σχετίζονται με την πατριαρχία, την ομοφοβία ή τον αποκλεισμό όταν εμφανίζονται επίσης σε εθνοτικά στιγματισμένες ομάδες). Οι συντονιστές πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίζουν, να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν τα ενδεχόμενα ταμπού και στερεότυπα της ομάδας-στόχου.

Θα μπορούσε να αποτελέσει ένα καλό σημείο εκκίνησης η κριτική αξιολόγηση των πολιτισμικών διαφορών στα μοντέλα Hofstede, GLOBE ή άλλα (πρβλ. Mc Sweeney 2015¹⁸): Κατηγορίες όπως η συλλογικότητα έναντι της ατομικότητας, ιεραρχία, έμφυλες επιταγές, πρότυπα επικοινωνίας κ.λπ. μπορεί να χρησιμεύσουν ως ένα πλέγμα πρώτου προσανατολισμού σχετικά με τις διαφορές σε μια εκπαιδευτική ομάδα.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, τα πολιτισμικά υπόβαθρα των διαμεσολαβητών και των συμμετεχόντων είναι κρίσιμης σημασίας. Αυτά πρέπει να αντικατοπτρίζονται ιδίως εάν οι διαμεσολαβητές ανήκουν σε ομάδες που συνήθως δεν βιώνουν ρατσισμό ή εθνοτικές/ εθνικές διακρίσεις. Η πολυ-εθνοτική διαμεσολάβηση μπορεί επίσης να αποτελέσει ένα πλεονέκτημα

18 Brendan Mc Sweeney (2015): Hall, Hofstede, Huntington, Trompenaars, GLOBE: Common Foundations, Common Flaws, in: Transculturalism and Business in the BRIC States Publisher, Yvette Sánchez and Claudia Franziska Brühwiller

εδώ, προκειμένου να αναδείξει με αξιοπιστία και να αντιμετωπίσει διαφορετικά υπόβαθρα, ειδικά όσον αφορά τον ρατσισμό και τη βιωμένη εμπειρία.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι συμμετέχοντες μπορούν να ανοιχτούν και να συμμετέχουν ενεργά, τα γλωσσικά εμπόδια καλό είναι να γεφυρωθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Διαφορετικά μέλη της ομάδας προσφέρουν διαφορετικές ευκαιρίες στους συμμετέχοντες να ταυτιστούν με τους διαμεσολαβητές που ενδέχεται να έχουν άλλες εμπειρίες ζωής και υπόβαθρα ή γλωσσικές ικανότητες. Η πρόσβαση σε μια πολυ-επαγγελματική και διαφοροποιημένη ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει εμπειρογνώμονες των σχετικών πεδίων (νομικές διαστάσεις, σεξουαλικότητα, ισότητα των φύλων, πρόληψη βίας...) και άτομα που φέρνουν διαφορετικές δεξιότητες όσον αφορά τις μεθόδους (μέθοδοι ανταλλαγής, συνέντευξη κ.λπ.).

Μέθοδοι και ευαισθητοποίηση: Αντιμετώπιση της βίας και του φύλου

Οι εκπαιδευτές καλό είναι να έχουν μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση στη διδασκαλία πάνω σε θέματα βίας, κυρίως σε σχέση με το φύλο και την αρρενωπότητα. Να είναι σε θέση να αναφέρονται στα τρέχοντα έγγραφα της ΕΕ και του ΟΗΕ και στις κατευθυντήριες γραμμές πρόληψης.¹⁹

Η αποδόμηση των μύθων γύρω από το φύλο και τη βία μπορεί να λειτουργήσει ως ένας καλός τρόπος εισαγωγής στη συζήτηση:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/factsheet-eu_action_to_combat_violence_against_women-2019.pdf

Ωστόσο, η συζήτηση πρέπει να εμβαθύνει και να διαφοροποιηθεί: Όχι μόνον η έννοια της έμφυλης βίας καλο είναι να πάει ένα βήμα παραπέρα από τους ορισμούς της βίας των ανδρών κατά των γυναικών, αλλά να συμπεριλάβει τις έμφυλες ρίζες της βίας των ανδρών κατά των ανδρών, την ομοφοβική και τρανσφοβική βία και ούτω καθεξής. Είναι επίσης σημαντικό να αναδείξουμε τους άνδρες όχι μόνο ως πιθανούς δράστες, αλλά και ως δυνητικά θύματα και μάρτυρες με ευθύνες και ανάγκες (και,

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/ending-gender-based-violence_en

αντίστροφα, να μην αναδείξουμε ως δράστες μόνο τους άνδρες). Ταυτόχρονα, καλό είναι να αποφευχθεί η παγίδα της σχετικοποίησης του γεγονότος ότι υπερέχουν οι άνδρες δράστες και της άρνησης της ηγεμονικής αρρενωπότητας. Παρουσίαση κατάλληλων γεγονότων και αριθμών σχετικά με την έμφυλη βία.

Εποπτεία και χώρος αναστοχασμού/δια βίου εκπαίδευση

Η τακτική εποπτεία είναι απαραίτητη τόσο για τους διαμεσολαβητές/εκπαιδευτές όσο και για τους διερμηνείς/διαπολιτισμικούς μεσολαβητές για τη διασφάλιση συνεχούς μάθησης και υψηλής ποιότητας απόδοσης και για την αποφυγή προκαταλήψεων. Είναι επίσης απαραίτητη για ψυχολογικό αναστοχασμό και αποσυμπίεση από συναισθηματικά δύσκολες καταστάσεις, προκειμένου να αποφευχθεί μια μη παραγωγική ή υπερβολική συναισθηματική εμπλοκή ή ακόμη και το σύνδρομο επαγγελματικής εξουθένωσης.

Συνιστάται ιδιαίτερα οι διαμεσολαβητές να είναι ικανοί ή πρόθυμοι να μάθουν για προσεγγίσεις που βελτιώνουν την ποιότητα της διευκόλυνσης στο πλαίσιο εξαιρετικά ευαίσθητων θεμάτων και δυναμικών ομάδων, όπως η αλληλεπίδραση με επίκεντρο το θέμα και η μη βίαιη επικοινωνία.

Κατάλληλες Συνθήκες Πλαισίου

Μετάφραση/κατανόηση/πολιτισμική διαμεσολάβηση

Όπως προαναφέρθηκε, η κοινή κατανόηση σε διαφορετικά επίπεδα (γλώσσα, πολιτισμικά πρότυπα και συστήματα πεποιθήσεων) είναι ζωτικής σημασίας. Αυτό δεν πρέπει μόνο να γεφυρωθεί από διερμηνείς και από διαπολιτισμικούς μεσολαβητές), αλλά θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζεται σε όλες τις εκπαιδευτικές ενότητες (π.χ. από δραστηριότητες προβληματισμού που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα και ανοιχτά πιθανές παρεξηγήσεις).

Χαμηλό όριο

Η πρόσβαση σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα και άλλα μέτρα πρέπει να είναι χαμηλού ορίου, σε σχέση με την δουλειά στο πεδίο και την εύκολη πρόσβαση. Αυτό αναφέρεται στην τοποθεσία (αρκετά κεντρική, γρήγορη και εύκολη πρόσβαση και με τις δημόσιες συγκοινωνίες), την προσβασιμότητα (σκεφτείτε άτομα με ειδικές ανάγκες: ανελκυστήρες κ.λπ.) και την ασφάλεια (σκεφτείτε ευάλωτες ομάδες).

Υποδομές & υπηρεσία

- Καλό είναι να παρέχεται φαγητό (σκεφτείτε πολιτισμικές προτιμήσεις και περιορισμούς) και η πρόσβαση σε μια κουζίνα μπορεί να είναι χρήσιμη.
- Πραγματοποιήστε το πρόγραμμα σε ένα χώρο χωρίς θορύβους από έξω (κίνηση αγνώστων ατόμων, δυνατοί ήχοι από το εξωτερικό

περιβάλλον κ.λπ.) και χωρίς να ενοχλείτε το περιβάλλον (όταν είστε κάνετε φασαρία, παίζοντας μουσική/τραγουδώντας κ.λπ.).

- Οι τουαλέτες μπορεί να είναι ένα ευαίσθητο ζήτημα: Για ορισμένους, οι τουαλέτες ανδρών ή γυναικών είναι σημαντικές, για άλλους η ύπαρξη μη δυαδικών τουαλετών είναι απαραίτητη.
- Η φροντίδα των παιδιών και η επιστροφή του ποσού που αντιστοιχεί στο εισιτήριο της μετάβασης μπορεί να είναι χρήσιμα για τους συμμετέχοντες.
- Επιπλέον, πρέπει να ρωτηθούν εκ των προτέρων για τυχόν ειδικές ανάγκες.

Χρονοδιάγραμμα

Το χρονοδιάγραμμα καλό είναι να ταιριάζει με τις συγκεκριμένες ανάγκες των ομάδων που συμμετέχουν: Να δίνεται αρκετός χρόνος για να μπορούν να πάνε βαθύτερα στα επίκαιρα θέματα, όχι όμως υπερβολικά πολύς ώστε να επιτρέπει τη συμμετοχή ατόμων με φορτωμένο πρόγραμμα. Η διαχείριση του χρόνου είναι ζωτικής σημασίας καθώς αποτελεί μια δόμηση που κρατά τους ανθρώπους στη διαδικασία (η προσοχή μειώνεται με την υπερβολική συζήτηση) και εξυπηρετεί τις ίσες ευκαιρίες (χρονικά όρια στην ομιλία για οποιοδήποτε άτομο). Η ασαφής δόμηση του χρόνου οδηγεί σε έλλειψη σαφήνειας σχετικά με την πορεία των γεγονότων και χαμηλή εμπιστοσύνη στη διαχειριστική ικανότητα των διαμεσολαβητών.

Βιώσιμη Αποτελεσματικότητα

Προσόντα και Βεβαίωση Συμμετοχής

Οι συμμετέχοντες καλό είναι να λάβουν βεβαίωση συμμετοχής, έτσι ώστε η αποκτηθείσα εμπειρογνωμοσύνη να μπορεί να αναγνωριστεί. Αυτό είναι σημαντικό κυρίως λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα άτομα χρώματος στους τομείς της κατάρτισης και της αγοράς εργασίας (Rözer & Werfhorst 2017²⁰, Carr 2016²¹, Blanchett 2006²²). Ορισμένες κυβερνήσεις έχουν ήδη αναλάβει πρωτοβουλίες για τη βελτίωση των προσόντων των μεταναστών και των προσφύγων, βλέπε για παράδειγμα την εστίαση της γερμανικής κυβέρνησης στην «ένταξη μέσω της εκπαίδευσης»²³. Τα προσόντα δεν έχουν μόνο σημασία για την αναγνώριση και την υποστήριξη στην εργασία κατά της βίας σε κοινότητες ή δομές προσφύγων. Επίσης, καθιστά πιθανώς ευρύτερη την πρόσβαση στην αγορά εργασίας - για παράδειγμα σε ΜΚΟ, στην διαφορετικότητα στον τόπο εργασίας ή στη διαχείριση της υγείας ή στη δημόσια διοίκηση. Οι βεβαιώσεις συμμετοχής καλό είναι να απαριθμούν ακριβώς το περιεχόμενο και τη μέθοδο που ακολουθήθηκε στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Αυτό μπορεί επίσης να είναι

²⁰ <http://archive.isotis.org/wp-content/uploads/2018/02/ISOTIS-D1.2.-Inequalities-in-Educational-Opportunities-by-Socioeconomic-and-Migration-Background.pdf>

²¹ https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-658-14721-1_52

²² <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.3102/0013189x035006024>

²³ <https://www.bmbf.de/de/fluechtlinge-durch-bildung-integrieren.html>

μια ώθηση για σύγκριση των μαθημάτων κατάρτισης με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας ή για την παροχή πρόσθετων ενοτήτων, για παράδειγμα στους τομείς κατάρτισης σε θέματα διαφορετικότητας σε εταιρείες, στο νόμο κατά των διακρίσεων, στην προστασία από τη βία σε δήμους.

Διαχείριση Ποιότητας, Αξιολόγηση & Περαιτέρω Ανάπτυξη

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα πρέπει να στοχεύει στη βελτίωση του, μέσω της συσσωρευμένης εμπειρίας από την υλοποίηση του και λαμβάνοντας υπόψη τα σχόλια των συμμετεχόντων. Ως εκ τούτου, πρέπει να προετοιμάζεται ένα κατάλληλο ερωτηματολόγιο για κάθε εκδήλωση, που να επιτρέπει την ανατροφοδότηση από τους συμμετέχοντες σχετικά με τις επιμέρους ενότητες προγράμματος και την υλοποίησή τους.

Μακροπρόθεσμα, θα πρέπει επίσης να είναι δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού προγράμματος μετρώντας τη χρήση του από τους συμμετέχοντες, π.χ. στην εργασία τους με τις κοινότητες: Είχε παραγωγικό αποτέλεσμα; Τι άλλαξε και πώς βοήθησε ειδικά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα; Τι πρέπει να αλλάξει για να βοηθήσουμε τους συμμετέχοντες να εφαρμόσουν καλύτερα τα μαθήματα του προγράμματος;

Δημιουργία δικτύων

Ο στόχος του εκπαιδευτικού προγράμματος είναι να υποστηρίξει τους άνδρες με ιστορικό μετανάστευσης να σταθούν ενάντια στη βία και, μακροπρόθεσμα, να λειτουργήσουν ως πρότυπα για το σκοπό αυτό. Αξίζει επίσης να αναφερθεί η αποκήρυξη της βίας, στην οποία πρέπει να δεσμευτούν οι εκπαιδευτές. Έτσι, ένα πρόγραμμα μπορεί να συνδέσει τις αλλαγές σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, όπως περιγράφει ο Hasiym (2015)²⁴ για κάποια προγράμματα στην Ινδονησία τα οποία δείχνουν επίσης ότι οι δράσεις σε διαρθρωτικό επίπεδο (άνδρες που κάνουν δουλειές στο σπίτι και υποτιμημένη «γυναικεία εργασία») έχουν κρίσιμο προληπτικό αντίκτυπο σε βίαιες δομές και συμπεριφορές. Επομένως, απευθυνθείτε σε μεγάλο αριθμό κοινοτήτων μεταναστών και προσφύγων, σε δομές, σπίτια, γειτονιές και προσπαθήστε να προσλάβετε ακτιβιστές που ενδέχεται να είναι σε θέση να δημιουργήσουν δίκτυα που κάνουν τη διαφορά σε και για κοινότητες.²⁵

Εγχειρίδιο για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος

Για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος, είναι χρήσιμο ένα εγχειρίδιο το οποίο θα εμπεριέχει τη θεωρητική και μεθοδολογική του βάση, τις εφαρμοζόμενες μεθόδους και το περιεχόμενο, καθώς και τα αποτελέσματα και τα προϊόντα, το οποίο θα διατίθεται στο κοινό. Καλό είναι να παρουσιάζει - εκτός από τις βασικές πληροφορίες και τις

²⁴ In Flood, Michael & Howson, Richard (2015). Engaging men in building gender equality. Newcastle upon Tyne : Cambridge Scholars Publishing
Scholars<https://catalogue.nla.gov.au/Record/6851773>

²⁵ Δείτε για παράδειγμα το έργο Pixel: αρσενικά πρότυπα ενάντια στη βία - <https://16days.thepixelproject.net/16-male-role-models-helping-to-stop-violence-against-women>

παραλλαγές που αναφέρονται παραπάνω - το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με ρεαλιστικό τρόπο για να διευκολύνει την εφαρμογή του σε ένα ευρύτερο κοινό.

Εδώ μπορείτε να βρείτε την εργαλειοθήκη του FOMEN, Εγχειρίδιο και περιγραφή των Ενοτήτων: <https://www.focus-on-men.eu/resources>